

EGENTLIGA FINLANDS KLIMATFÄRDPLAN

**Region- och samhälls-
struktur, mål 2030**

Komplettering av färdplanen, februari 2022

Bild: Rodeo

REGION- OCH SAMHÄLLSSTRUKTUR

Regionstrukturen består av markanvändningslösningar och samhällenas funktion i denna struktur. Den fysiska regionstrukturen förändras långsamt, men funktionellt kan strukturen förändras snabbt. Egentliga Finlands regionstruktur utvecklas i enlighet med landskapsstrategins vision och mål. Den vision för regionstrukturen som presenterades i landskapsstrategin som godkändes i december 2021 är att Egentliga Finland på 2040-talet är en balanserad kombination av modern stadskultur, en traditionell landsbygds- och bymiljö, en unik skärgård och en vårdad naturmiljö. Utgångspunkten för regionstrukturen är ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet: en kombination av naturenlighet, jämlikhet och en hög livskvalitet.¹

Markanvändningen påverkas genom kommunens markpolitik, planläggning och byggnadsordning samt genom olika regionala och kommunala måldokument. Planeringen av markanvändningen styrs i hög grad av markanvändnings- och bygglagen (MarkByggL 132/1999) och lagen om utveckling av regionerna och genomförande av den Europeiska unionens regional- och strukturpolitik (genomförandelagen 756/2021). Vid planeringen ska beaktas bland annat ändamålsenligheten hos den konstruktion som bildas, förebyggandet av miljöolägenheter, naturvärden och grönnätverk, en hållbar användning av naturresurser, ordnande av trafik och annan infrastruktur, näringslivets verksamhetsförutsättningar samt rekreativsmöjligheter.

I planläggningen fastställs den framtida användningen av områdena, dvs. placeringen av boende, produktions- och företagsområden, trafiknät samt natur- och rekreationsområden. Samarbetet mellan kommunerna i Åbo stadsregion och staten gällande utvecklingen av markanvändningen, bostadsproduktionen och byggandet av trafiknätet stöds genom avtal om markanvändning, boende och trafik (MBT). De nuvarande MBT-avtalen gäller åren 2020–2031. Målen och åtgärderna för den regionala utvecklingen av trafiken och rörligheten fastställs i Egentliga Finlands trafiksystemplan.

Genom att utveckla en hållbar samhällsstruktur och trafiksystem kan man i betydande grad påverka områdets utsläppsutveckling, ekonomi och energisäkerhet.² Planeringen och planläggningen av samhällsstrukturen på landskapsnivå och i kommunerna skapar ramarna för de klimatmål för energi-, trafik-, jordbruks- och byggnadssektorn som presenteras i Egentliga Finlands klimatfärdplan.

Den centrala lagstiftningen och styrningen av planeringen förnyas som bäst. En reform av markanvändnings- och bygglagen, klimatlagen och naturvårdslagen pågår. Likaså bereds en ny klimat- och energistrategi, en klimatpolitisk plan på medellång sikt (KAISU 2), en klimatplan för markanvändningssektorn och en plan för anpassning till klimatförändringen.

¹ Egentliga Finlands landskapsstrategi 2040+

² Riksomfattande mål för områdesanvändningen RMO 2017

SÄRDRAG I EGENTLIGA FINLANDS SAMHÄLLSSTRUKTUR

Egentliga Finland har olika verksamhetsmiljöer som kommer att finnas kvar även i framtiden. Det väsentliga är vilka val olika samhällsstrukturer stöder i fråga om människors boende och rörlighet, företagens placering, transporter och energianvändning. Enligt Statistikcentralens prognos för befolkningsökningen kommer invånarantalet i Egentliga Finland att öka med drygt två procent före 2040. Största delen av ökningen i invånarantalet kommer att ske i Åbo stadsregion när invånarantalet i de övriga ekonomiska regionerna minskar. Enligt befolkningsprognosen kommer andelen personer under 15 år att minska mest och andelen personer över 65 år att öka mest, medan antalet 15–64 år förblir nästan oförändrat. Vid planeringen av samhällsstrukturen är det viktigt att identifiera denna trend i befolkningsmängden och de möjligheter den medför inom olika områden som utvecklas på olika sätt.

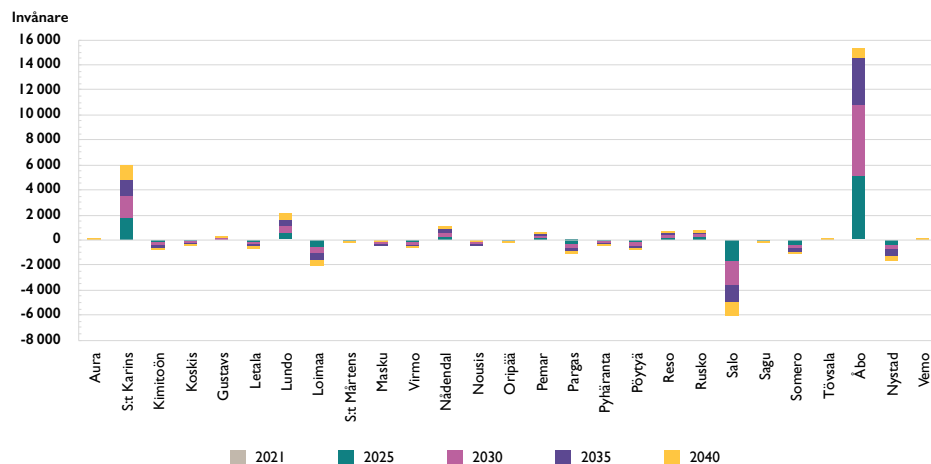

Bild 1. Prognos för befolkningsförändringen per kommun i Egentliga Finland 2021–2040 (Statistikcentralen 2021).

Egentliga Finlands samhällsstruktur består av en kombination av tät stadsstruktur, landsbygds- och bymiljö, skärgård samt en mångsidig naturmiljö. Landskapet med flera centra stöder sig på den framgångsrika centralstaden Åbo samt på fyra starka regioncentra Nystad, Letala, Loimaa och Salo. Enligt tätortsklassificeringen 2019 bodde 79 procent av invånarna i Egentliga Finland i tätbebyggda tätorter, 7 procent i glest bebyggda tätorter och cirka 14 procent utanför tätorterna. År 2020 var Egentliga Finlands befolkningstäthet 45,1 invånare per kvadratkilometer (2019: 44,9 inv/km²).

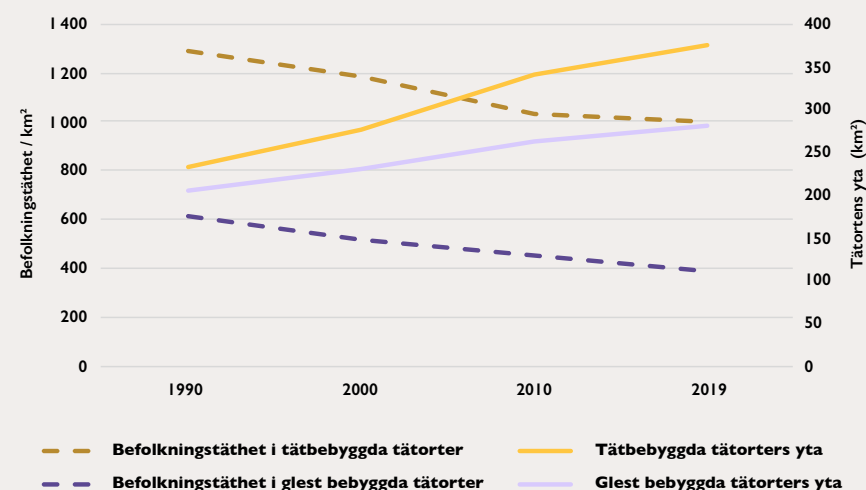

Bild 2. Utvecklingen av befolkningstätheten och ytan i en tätbebyggd och glest bebyggd tätort i Egentliga Finland 1990–2019 (Statistikcentralen 2021).

När man jämför befolkningstätheten i olika tätortstyper och utanför tätortsstrukturen mellan 1990 och 2019 kan man se en tydlig trend. Invånarantalet har under hela uppföljningsperioden ökat i tätbebyggda tätortsstrukturer medan befolkningmängden i glest bebyggda tätorter och utanför tätorterna har minskat. Den tätbebyggda tätortens yta har dock ökat betydligt (62 %) och den relativa befolkningstätheten har minskat (-22 %).³

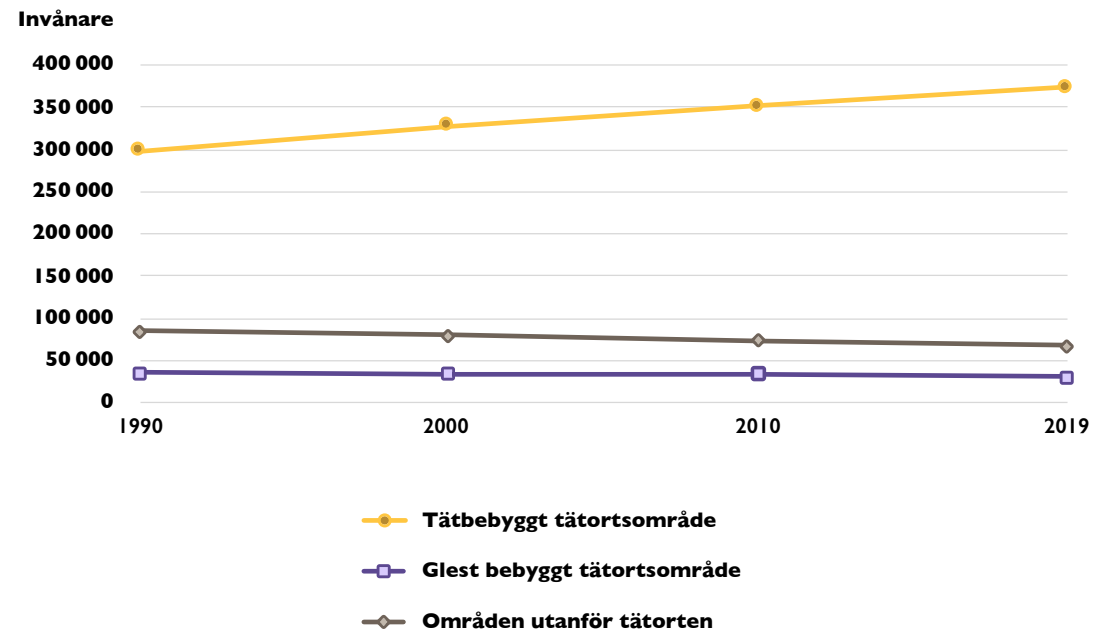

Bild 3. Befolkningsutvecklingen i och utanför tätorterna i Egentliga Finland 1990–2019 (Statistikcentralen 2021).

³ Statistikcentralen, befolkningsstatistik

KLIMATHÅLLBAR SAMHÄLLSPLANERING

En hållbar samhällsplanering möjliggör ett koldioxidsnålt liv och verksamhet oberoende av bostadsort. Konstruktionen fungerar genom att man riktar hållbarhetsåtgärder till rätt plats. En samhällsstruktur som stöder utsläppsminskningar styr till hållbara val och möjliggör dem såväl i stadskärnor, tätorter som i glesbygder. Det är viktigt att identifiera de drag i olika typer av samhällsstruktur som redan nu stöder hållbara levnadsvanor och å andra sidan de som ännu kräver utveckling ur ett klimatperspektiv. Genom en hållbar styrning av markanvändningen och planering av samhällsstrukturen skapas möjligheter och ramar för genomförandet av de övriga åtgärderna i landskapets klimafärdplan.

Den byggda miljön utvidgas och förändrar helhetsbilden för markanvändningen. För uppföljningen och utvärderingen av detta har man ännu inte utvecklat någon tydlig mätare, men utifrån Corine-satellitdata har den miljö som byggts i Egentliga Finland utvidgats med 13 kvadratkilometer mellan 2012 och 2018.⁴ Vid planeringen av en hållbar samhällsstruktur ska utgångspunkten vara strävan efter att bevara naturmiljön. Det centrala syftet med markanvändnings- och bygglagen (MarkByggl 1 §) är att reglera områdesanvändningen och byggandet för att på det sättet skapa förutsättningar för en bra livsmiljö och främja en ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hållbar utveckling.

Den nuvarande samhällsstrukturen utgör också starkt framtidens samhällsstruktur, när man beaktar mängden nytt byggnadsbestånd som ökar varje år samt det befintliga byggnadsbeståndets livslängd. Utöver den nya utvecklingen är det väsentligt att fokusera på att utnyttja och utveckla den befintliga samhällsstrukturen så att den motsvarar både dagens och framtidens behov.

Utsläppen från trafiken kan med hjälp av planläggning minskas till exempel genom att förbättra tillgängligheten till olika funktioner och öka andelen hållbara trafikformer samt genom att göra det befintliga byggnadsbeståndet tätare eller genom en utbreddning till dess närhet. En enhetlig samhällsstruktur möjliggör ramar för fungerande kollektivtrafik, enhetliga grönområden och centraliserade energilösningar. En hållbar samhällsplanering stöder också produktionen och distributionen av förnybar energi samt möjliggör företagens mål för koldioxidsnålhet.

I planläggningen ska man också beakta beredskapen inför och anpassningen till klimaförändringen. Extrema väderfenomen, ökande nederbördsmängder, mildare vintrar och längre värmeböljor medför många slags utmaningar för den byggda miljön.

⁴ Corines marktäckningsdatabas 2018

Bild: Unsplash

FÖRÄNDRINGSMÅL 2030

- 1 Samhällsstrukturen möjliggör och stöder hållbara levnadsvanor, koldioxidsnåla energi- och trafiksystem samt cirkulär ekonomi
- 2 Naturvärdena och den befintliga infrastrukturen styr utvecklingen av samhällsstrukturen

Bild: Rodeo

MER INFORMATION OM KÄLLOR

Trafiksystemarbete är långsiktig samarbete (varsinais-suomi.fi)
Landskapsstrategi (varsinais-suomi.fi)
Landskapsplanläggning (varsinais-suomi.fi)
Markanvändnings- och bygglag 132/1999 (finlex.fi) / Markanvändnings- och bygglagenrevideras (mrluudistus.fi)
Naturvårdslag 1096/1996 (finlex.fi) / Revideringen av naturvårdslagstiftningen (ym.fi)
Klimatlag 609/2015 (finlex.fi) / Revideringen av klimatlagen (ym.fi)
Avfallslagstiftningspaketet (ym.fi)
Markanvändningsplanering (ym.fi)
Den riksomfattande trafiksystemplanen för 2021–2032 (julkaisut.valtioneuvosto.fi)
Klimat- och energistrategi (tem.fi)
Den klimatpolitiska planen på medellång sikt (ym.fi)
Riksomfattande mål för områdesanvändningen (ymparisto.fi)
Markanvändningssektorns klimatpla (mmm.fi)
Den nationella anpassningsplanen 2022 (mmm.fi)

